

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის როლი საერთაშორისო ურთიერთობებში

სერგო თევზაძე¹

DOI: <https://doi.org/10.61446/pa.2.2024.8421>

აბსტრაქტი

თემაში „გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის როლი საერთაშორისო ურთიერთობებში“ განხილულია, აღნიშნული ორგანიზაციის დაარსებისა და განვითარების ისტორიული წინამძღვრები, საქმიანობის მიმართულებების მრავალფეროვნება და მისი როგორც ორგანიზაციის, ასევე საქმიანობის განვითარების ეტაპები, მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში განხორციელებული სამშვიდობო მისიები, რომლებიც განსაზღვრავს მისი ჩართულობის აუცილებლობას მსოფლიო მშვიდობის შენარჩუნებაში.

მნიშვნელოვანი ყურადღება მიჰყრება მსოფლიო მშვიდობისა და სტაბილურობის შენარჩუნებაში შეტანილ წვლილზე, რომელსაც ის ახორციელებს დაპირისპირებულ მხარეებს შორის საომარი მოქმედებების დასრულების შემდგომ, განიარაღების, დემოკრატიისა და რეინტეგრაციის პროცესებით, პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული პროგრამების განხორციელებით. თემაში ნათლადაა წარმოდგენილი გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ძლიერი და სუსტი მხარეები, მათი გავლენა ორგანიზაციაზე და მის მიერ განხორციელებულ პროექტებზე და პროგრამებზე, ასევე მსოფლიო საზოგადოების აზრზე და შეხედულებებზე საერთაშორისო ორგანიზაციასთან მიმართებაში. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის საქმიანობა ხაზს უსვამს შეიარაღებული კონფლიქტების შემდგომ პერიოდში, მშვიდობაზე და სტაბილურობაზე ორიენტირებული მოქმედებების განხორციელების მნიშვნელობას, პოლიტიკური და სამოქალაქო ორგანიზაციების განვითარების აუცილებლობას და ადამიანის უფლებების უპირობო დაცვას.

ნაშრომში, ასევე განხილულია ორგანიზაციის საქმიანობის თავსებადობა და თანამშრომლობა სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, მის წინაშე მდგარი სირთულეები და გამოწვევები, ასევე მასთან თანამშრომლობის აუცილებლობის წინაპირობები და საქმიანობის მიმართულებების თავისებურებები, აგრეთვე გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის როლის და საჭიროების ზრდა მსოფლიო მშვიდობისა და სტაბილურობის ხანგრძლივი დროით შენარჩუნების საქმეში.

საკვანძო სიტყვები: გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, მსოფლიო მშვიდობა, სტაბილურობა, უსაფრთხოება, საერთაშორისო ორგანიზაციები, შეიარაღებული კონფლიქტი, ადამიანის უფლებები.

¹ კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის, სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის, პოლიტიკის მეცნიერების სადოქტორო საგანმანათლებლო პროგრამის დოქტორანტი

The role of the United Nations in international relations

Sergo Tevzadze²

DOI: <https://doi.org/10.61446/pa.2.2024.8421>

Abstract

The topic "The role of the United Nations in international relations" discusses the historical precedents of the establishment and development of the mentioned organization, including the diversity of its activities and the stages of development of both the organization and its activities, the peace missions carried out in different parts of the world, determining the necessity of its involvement in maintaining world peace.

Significant attention is paid to the contribution made to the maintenance of world peace and stability, carried out after the end of hostilities between the opposing parties, through the processes of disarmament, demobilization and reintegration, through the implementation of political, economic, social and cultural programs. The topic clearly shows both the strengths and weaknesses of the United Nations Organization, their impact on the organization and the projects and programs implemented by it, as well as the opinion and views of the world community in relation to the international organization. The activities of the United Nations emphasize the importance of implementing actions focused on peace and stability in the post-conflict period, the need for the development of political and civil organizations, and the unconditional protection of human rights.

The paper also discusses the compatibility and cooperation of the organization's activities with other international organizations, difficulties and challenges, the prerequisites for cooperation with it and the peculiarities of the directions of activity, as well as the growth of the role and need of the United Nations in maintaining world peace and stability for a long time.

Key words: The United Nations, world peace, stability, security, international organizations, armed conflict, human rights.

²Doctoral student of the political science doctoral educational program of the Caucasus International University, Faculty of Social Sciences

შესავალი

მშვიდობა, სტაბილურობა, განვითარება მსოფლიოს ნებისმიერი სახელმწიფოს უმნიშვნელოვანესი საზრუნავია, რაც მოითხოვს დიდ ძალისხმევას და შესაბამის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სოციალურ და სამხედრო თანამშრომლობას სხვა სახელმწიფოებთან. ინდივიდუალურ თუ სახელმწიფოებრივ დონეზე მშვიდობის შენარჩუნება დაკავშირებულია კომპლექსურ მოქმედებებთან, რომელიც თავის თავში გულისხმობს არა მხოლოდ სახელმწიფოს სამხედრო სიძლიერეს, არამედ საერთაშორისო დონეზე მიღწეულ შეთანხმებებს პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სოციალურ, კულტურულ, სავაჭრო და სამხედრო კუთხით.

სახელმწიფოები, რომლებიც მიდრეკილნი არიან მილიტარიზაციისაკენ ქმნიან გარკვეულ დაძაბულობას სხვა სახელმწიფოებისათვის, მომავალში შესაძლო ახალი კონფლიქტური კერების წარმოქმნის თვალსაზრისით, რადგან მილიტარიზაცია არ გულისხმობს მხოლოდ და მხოლოდ თავდაცვითი შეიარაღების მატებას, ის ასევე გულისხმობს თავდასხმითი შეიარაღების რაოდენობრივ ზრდასაც. ყოველივე ეს კი ქმნის ამა თუ იმ სახელმწიფოებს შორის შეიარაღების დისბალანსს და შესაბამისად წარმოშობს გარკვეულ საფრთხეებს, რომლებიც დაკავშირებულია ქვეყნების ამბიციურ ხედვებთან, სამხედრო ძალის გამოყენებით ტერიტორიების გაფართოვების, ბუნებრივი რესურსების ხელში ჩაგდების მიზნით.

მსოფლიოში სამხედრო ინტერვენციის უამრავი მაგალითი არსებობს, რომელთა საწყისი ეტაპი, უშუალოდ საბრძოლო მოქმედებებში ჩართვამდე, იყო მილიტარიზაციის საკმაოდ ხანგრძლივი პროცესი, რამაც უმეტეს შემთხვევებში მოსალოდნელი შედეგები გაამართლა. რათქმაუნდა ქვეყნის სამხედრო სიძლიერის შექმნას და მის შენარჩუნებას, უამრავი მატერიალური რესურსი და დიდი ფინანსური მხარდაჭერა სჭირდება, რაც მეტყველებს მილიტარიზაციის პროცესში მყოფი ქვეყნის ეკონომიკურ პოტენციალზე. თუმცა მსოფლიოში წარმოდგენილია რიგი სახელმწიფოები, რომელთა სამხედრო სიძლიერე აშკარაა, მაგრამ სოციალური ფონი ამავე სახელმწიფოებში საკმაოდ დაბალია. სახელმწიფო მართველობის პრაქტიკამ ცხადყო, რომ თუ ქვეყანა უფრო მეტ ფინანსებს ხარჯავს ქვეყნის სამხედრო სიძლიერის გაუმჯობესებაში ან შენარჩუნებაში და ამავე დროს უგულვებელყოფს ქვეყანაში სოციალური განვითარების მიმართულებების უზრუნველყოფას, ამან შესაძლოა სახელმწიფო მიიყვანოს ნეგატიურ შედეგებამდე.

დაბალი სოციალური ფონის შედეგი, შეიძლება იყოს მუდმივი დაძაბულობა ქვეყნის შიგნით, მასობრივი გამოსვლები, გაფიცვები, მიგრაცია, სამოქალაქო ომი და სხვა თანმდევი ნეგატიური მოვლენები, ამიტომ გამოსავალი აღნიშნული სიტუაციიდან ავტორიტარული მმართველობის რეჟიმია, ანუ ტოტალური სახელმწიფო კონტროლი, რეპრესიები და ძალადობრივი გზით ძალაუფლების შენარჩუნება, რომელსაც მიმართა-

ვენ მსოფლიოს რიგი სახელმწიფოები, არა მხოლოდ საკუთარ ქვეყნებში, არამედ მათ დაინტერესების არეალში არსებულ სხვა სახელმწიფოებშიც.

მე-20 საუკუნეში მსოფლიოში განვითარებულმა მოვლენებმა აიძულა მსოფლიო საზოგადოება ეზრუნათ მშვიდობის უზრუნველყოფაზე, განსაკუთრებით პირველი და მეორე მსოფლიო ომების დასრულების შემდეგ, რომლებმაც მსოფლიო განვითარების ისტორიაზე დიდი გავლენა მოახდინეს. გამომდინარე აქედან მომავალში ამგვარი სისხლისმღვრელი და დამანგრეველი ომების თავიდან აცილების მიზნით, სხვადასხვა ქვეყნების მმართველებმა და პოლიტიკურმა წრეებმა სცადეს ერების გაერთიანება, რომლებიც მომავალში საერთაშორისო ორგანიზაციების სახით იქნა წარმოდგენილი. ამგვარი ორგანიზაციების და კავშირების მთავარი საზრუნავი მსოფლიო მშვიდობის და სტაბილურობის შენარჩუნება უნდა ყოფილიყო, თუმცა როგორც სამყაროში ვერ იქნება ყველაფერი იდეალური და სრულყოფილი, ზუსტად ასე მოხდა საერთაშორისო ორგანიზაციების შემთხვევაშიც, რადგან არსებობს განსხვავებული მოსაზრებები და შეხედულებები მშვიდობასთან და სტაბილურობასთან დაკავშირებით.

თემის აქტუალურობას განსაზღვრავს მსოფლიოში უსაფრთხოებისა და სახელმწიფოთა შორის მშვიდობიანი თანაცხოვრების კუთხით არსებული გამოწვევები, ჩიხში შესული სამშვიდობო მოლაპარაკებები, გაყინული კონფლიქტები, რომლებიც საჭიროებენ მუდმივ მონიტორინგს, მათი ესკალაციის თავიდან აცილების მიზნით და რათქმაუნდა საერთაშორისო ორგანიზაციების როლს აღნიშნული პრობლემების მოგვარების ჭრილში, ასევე სოციალურ-ეკონომიკური კრიზისები და ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა.

თემის ძირითადი მიზნებია შევისწავლოთ და გავაანალიზოთ თუ რამდენად მნიშვნელოვანია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ჩართულობა და მედიატორის როლის შესრულება არსებულ კონფლიქტებში, ასევე სახელმწიფოების სოციალური, კულტურული და ეკონომიკური მხარდაჭერა.

თემის ამოცანებია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის საქმიანობის ანალიზი, მისი შესწავლა და საერთაშორისო ურთიერთობებში ჩართულობის მნიშვნელობის განსაზღვრა.

თემის მიზნებში და ამოცანებში ჩამოთვლილი შესასწავლი საკითხები საშუალებას მოგვცემს საფუძლიანად შევისწავლოთ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ძლიერი და სუსტი მხარეები, მისი საქმიანობის სპეციფიკა და მიმართულებები. მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში განვითარებულ მოვლენებში ჩართულობის დონეები, ხარისხი და ინტენსივობა. გამოვკვეთოთ მისი საქმიანობის უარყოფითი და დადებითი მხარეები, გავიგოთ და გავაანალიზოთ მისი საქმიანობის კონკრეტული მიმართულებები.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ჩამოყალიბების ისტორიული მიმოხილვა

1. ორგანიზაციის შექმნის წინაპირობები

მეორე მსოფლიო ომმა შექმნა კოლექტიური უსაფრთხოების ორგანიზაციების შექმნის აუცილებლობის წინაპირობა, რაც გამოწვეული იყო ომის შედეგად გამოწვეული მსხვერპლის რაოდენობიდან, დამანგრეველი შედეგებიდან და თვით ომის მასშტაბურობიდან. აღსანიშნავია ისიც, რომ ამგვარ გაერთიანებებს ადგილი ჰქონდა უფრო ღრმა წარსულშიც, როდესაც 1814-1815 წლებში ვენის კონგრესმა „საღვთო კავშირი“ შექმნა, რომელიც იმდროინდელი მსოფლიოს უსაფრთხოებისა და მშვიდობის გარანტორი უნდა ყოფილიყო, ასევე 1919 წელს „ერთა ლიგის“ შექმნა, რომელიც წარმოადგენდა კიდევ ერთ მცდელობას კოლექტიური უსაფრთხოების ორგანიზაციის შექმნისა, თუმცა ვერცერთმა ზემოთხსენებულმა კავშირმა ვერ გაუძლო დროის გამოცდას. 1942 წლის 1 იანვარს ხელი მოეწერა გაერთიანებული ერების დეკლარაციას, რომელშიც გაერთიანებული იყო ნაცისტური გერმანიის წინააღმდეგ მებრძოლი სახელმწიფოები, ხოლო 1943 წლის 30 ოქტომბერს მოსკოვის კონფერენციაზე საბჭოთა კავშირმა, ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა და დიდმა ბრიტანეთმა ხელი მოაწერეს საერთაშორისო ორგანიზაციის შექმნას, რომელიც საბოლოოდ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციად ჩამოყალიბდა 1945 წლის 26 ივნისს სან - ფრანცისკოს კონფერენციაზე, სადაც ორგანიზაციის წესდებას ხელი მოაწერა 50 სახელმწიფომ. 1945 წლის 24 ოქტომბერს კი ძალაში შევიდა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდება. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის შექმნის აუცილებლობა გარკვეულწილად განაპირობა, 1919 წელს შექმნილი კოლექტიური უსაფრთხოების ორგანიზაციის „ერთა ლიგის“ პოლიტიკურმა და ორგანიზაციულმა ქმედუნარობამ, რომელმაც ვერ მოახდინა მეორე მსოფლიო ომის თავიდან ასაცილებლად შესაბამისი პრევენციული ქმედებების განხორციელება.³

2. ორგანიზაციის სტრუქტურა და საქმიანობის მიმართულებები.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციას გააჩნია საკმაოდ დიდი ფუნქციური სტრუქტურა,⁴ სადაც ყველა სტრუქტურულ ერთეულს აქვს თავის საქმიანობის სპეციფიური მიმართულებები, რომლებიც საერთო ჯამში მიმართულია მსოფლიო მშვიდობისკენ და სტაბილურობის შენარჩუნებისკენ, ესენია:

გენერალური ანსამბლეა;

უშიშროების საბჭო;

ეკონომიკური და სოციალური საბჭო;

³ ასანიშვილი ფ. „გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია“. ჩემი სამყარო ჟურნალი ახალგაზრდებისთვის. მე-5 გამოცემა 2014 გვ. 50-57 <file:///C:/Users/pc/Desktop/5.%20undp.pdf> ბ.5, 15.06.2024.

⁴ კველიშვილი ე. ალექსანდრია ნ. მუშუდია ნ. „საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი თანამშრომლობა საქართველოსთან“ საქართველოს ეკონომისტთა ასოციაცია თბ. 2005. გვ. 5-10 <http://www.economists.ge/storage/uploads/publication/141230120627518f.pdf> ბ.5, 15.06.2024

სამეურვეო საბჭო;

საერთაშორისო სასამართლო;

სამდივნო;

გაეროს დამხმარე ორგანოები - მსოფლიო სასურსათო საბჭო, გაეროს განვითარების პროგრამა, გაეროს ბავშვთა ფონდი;

გაეროს სპეციალიზებული დაწესებულებები - მსოფლიო ბანკი, მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაცია, იუნესკო, იუნიდო;

საერთაშორისო ორგანიზაციები - ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტო, მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაცია.

ზემოთ ჩამოთვლილი სტრუქტურული ერთეულები, მათი საქმიანობის მიმართულებები და მასში შემავალი სხვადასხვა ორგანიზაციები ქმნიან უნივერსალური ორგანიზაციის მოდელს დიდი გავლენებით და მსოფლიო წესრიგის შექმნისათვის სტრატეგიულ და გლობალურ დონეზე გადაწყვეტილებების მიღების აშკარა პოტენციალით.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის საქმიანობის მიმართულებები მრავალმხრივია და მოიცავს საქმიანობის ფართო სპექტრს, რომელშიც იგულისხმება:⁵

მშვიდობისა და უსაფრთხოების შენარჩუნება (სამშვიდობო და სადამკვირებლო მისიები).

ქვეყნებს შორის მეგობრული კავშირების განვითარება (მედიატორის როლის შესრულება და პოლიტიკურ პროცესებში ჩართულობა).

ეკონომიკური, კულტურული და ჰუმანიტარული ხასიათის პრობლემებზე თანამშრომლობა (განვითარებაზე მიმართული გრანტები, პროგრამები, პროექტები).

ადამიანთა უფლებებისა და თავისებურებებისადმი პატივისცემის წახალისება მიუხედავად მათი რასის, სქესის, ენისა და რელიგიისა (არასამთავრობო ორგანიზაციების ფინანსური და საგანმანათლებლო მხარდაჭერა, მონიტორინგი).

3. ორგანიზაციის საქმიანობის არეალი

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის თავდაპირველი მიზანი იყო მომავალში მსოფლიო ომების დონის კონფლიქტების თავიდან აცილება და პრევენცია, თუმცა შემდგომ ორგანიზაციის წევრმა ქვეყნებმა ყურადღება გაამახვილეს საერთაშორისო ვაჭრობაზე და წევრი ქვეყნების ეკონომიკურ აღმავლობაზე, რაც აუცილებელ პირობას წარმოადგენდა მეორე მსოფლიო ომის დასრულების შემდეგ, ომის შედეგად ფიზიკურად განადგურებული სახელმწიფოებისა და მათი ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების თვალსაზრისით. გამომდინარე აქედან მათ აიღეს ვალდებულება ორგანიზა-

⁵ კველიშვილი ე. ალექსანდრია ნ. მუშკუდიანი ნ. „საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი თანამშრომლობა საქართველოსთან“ საქართველოს ეკონომისტთა ასოციაცია თბ. 2005. გვ. 12-16
<http://www.economists.ge/storage/uploads/publication/141230120627518f.pdf> ბ.5, 15.06.2024

ციის საზღვრებში დახმარებოდნენ მეზობელ ქვეყნებს და საჭიროების შემთხვევაში თვითონაც მიეღოთ გარკვეული სახის დახმარება, რაც ნიშნავდა წევრი ქვეყნების ერთმანეთთან სავაჭრო სივრცეში ინტეგრირებას.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სამოქმედო არეალი⁶ მოიცავს მთელ მსოფლიოს, რადგან თუ გადავხედავთ მათ მონაწილეობას აქამდე არსებულ კონფლიქტებში მივხვდებით, რომ მათი მისიები მოიცავს სამხრეთ ამოსავლეთ ევროპას, ბალკანეთის ნახევარ კუნძულს, სამხრეთ აღმოსავლეთ აზიას, კავკასიას, ახლო აღმოსავლეთს, ჩრდილოეთ აფრიკას, აღმოსავლეთ აფრიკას, დასავლეთ აზიას, ცენტრალურ აფრიკას, ცენტრალურ ევროპას და ა.შ. აღსანიშნავია, ასევე ის ფაქტიც, რომ მსოფლიოში არსებობს გარკვეული ტერიტორიები სადაც გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია არასასურველი აქტორია და მისი საქმიანობა სრულადაა შეზღუდული.

ზემოთ ჩამოთვლილი ლოკალური თუ რეგიონალური კონფლიქტებში მონაწილეობა მოითხოვს უზარმაზარ ფინანსებს, დიდი რაოდენობით მატერიალურ საშუალებებს და ცოცხალ ძალას, რაშიც გაერთიანებული ერების ორგანიზაციას ეხმარება თავისი წევრი სახელმწიფოები, რომლებიც ახორციელებენ ყოველწლიურ შენატანებს ორგანიზაციის ბიუჯეტში. შესაბამისად ორგანიზაციის სამოქმედო არეალის გაზრდა და საქმიანობის ხარისხი დამოკიდებულია წევრი სახელმწიფოების დაფინანსებებზე და ამ სახელმწიფოების მიერ წარმოდგენილი სამხედრო კონტიგენტის რაოდენობაზე. ამჟამად გაერთიანებული ერების ორგანიზაციაში გაერთიანებულია 193 ქვეყანა, რომელთაგანაც ყველაზე მსხვილ გადამხდელებს წარმოადგენენ ამერიკის შეერთებული შტატები, იაპონია, გერმანია, საფრანგეთი და დიდი ბრიტანეთი.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის როლი კონფლიქტების მართვაში

1. კონფლიქტების მართვა და ესკალაციის პრევენცია

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციას გააჩნია სამშვიდობო ძალები, რომლებსაც მოიხსენიებენ როგორც ცისფერჩაფხუტიანებს. სამშვიდობო ძალების ძირითადი მიზნებია შეინარჩუნონ ან დაამყარონ მშვიდობა კონფლიქტურ რეგიონებში. კონფლიქტების მართვა სამშვიდობო ძალების მიერ ხდება დაპირისპირებულ მხარეებთან შუამავალის ფუნქციის შესრულებით და მოლაპარაკებების დაწყების გზით, რაზეც პირველ რიგში საჭიროა ორივე დაპირისპირებული მხარის თანხმობა და შემდეგ უშიშროების საბჭოს გადაწყვეტილება სამშვიდობო მისიაში ჩართვის სრული ლეგიტიმიზაციისათვის. გამომდინარე იქედან, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციას არ გააჩნია შეიარაღებული ძალები ან პოლიციური დანაყოფები, ის ამ კუთხით დახმარებას თხოვს

⁶ ირემამე გ. „საერთაშორისო ორგანიზაციები“ გამომცემლობა „უნივერსალი“ თბ. 2014. გვ. 65-68 https://loria.bsu.edu/e-books/book_226.pdf ბ.5, 16.06.2024

ორგანიზაციის წევრ ქვეყნებს სამხედრო და პოლიციური კონტიგენტის მობილიზებისათვის, სამომავლოდ მათი სამშვიდობო ოპერაციებში ჩართვის მიზნით.⁷

კონფლიქტების მართვა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის⁸ მიერ ხდება გაეროს განვითარების პროგრამის (United Nations Development Programme) და გაეროს სამშვიდობო ოპერაციების დეპარტამენტის (United Nations Department of Peace Operations) მეშვეობით, რომელიც მოიცავს უსაფრთხოების სექტორის განვითარებას, კრიზისების პრევენციას, სიღარიბის დაძლევის, კრიზისიდან გამოსვლის და დემოკრატიული მმართველობის გაძლიერების სფეროებში. უსაფრთხოების სექტორის განვითარება და გაძლიერება, ასევე ხელს უწყობს კონფლიქტების ესკალაციის პრევენციას, იმ შემთხვევაში თუ კონფლიქტში ჩართული ორივე მხარე მყარად იცავს ნაკისრ ვალდებულებებს მშვიდობის უზრუნველსაყოფად.

უსაფრთხოების სექტორის რეფორმასთან დაკავშირებული საქმიანობა მიმართულია ეროვნული ხელისუფლების მხარდაჭერისაკენ და გულისხმობს:⁹

- ეროვნულ დონეზე უსაფრთხოების სექტორის რეფორმის მხარდაჭერას;
- უსაფრთხოების ეროვნული პოლიტიკის, სტრატეგიის და გეგმების შემუშავებას;
- ზედამხედველობის, მართვის და კოორდინაციის უნარ-ჩვევების გაძლიერებას;
- უსაფრთხოების სექტორის კანონმდებლობის ჩამოყალიბებას;
- უსაფრთხოების სექტორის რეფორმასთან დაკავშირებული პროექტებისათვის რესურსების მობილიზაციას;
- უსაფრთხოების სექტორის რეფორმისთვის საერთაშორისო დახმარების ჰარმონიზაციას;
- სწავლებებს, ტრენინგებს და ინსტიტუციურ განვითარებას;
- პროგრამების და მიღწეული შედეგების მონიტორინგს და შეფასებას;
- თავდაცვის სექტორის რეფორმის გატარებას.

მშვიდობისა და უსაფრთხოების უზრუნველყოფა არ არის დამოკიდებული მხოლოდ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ეფექტურ საქმიანობაზე, აღნიშნულ საქმიანობაში აუცილებელია დაპირისპირებულ მხარეთა სახელისუფლებო ორგანოების და საზოგადოების აქტიური ჩართულობა, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სადამკვირვებლო მისიასთან ერთად, რომლებიც მუდმივ რეჟიმში უზრუნველყოფენ ცეცხლის შეწყვეტის მონიტორინგს, მხარეთა შორის მოლაპარაკებების უწყვეტობას, სამხედროებისა და კომბდანტების განიარაღების, დემობილიზაციის და რეინტეგრაციის

⁷ ირემამე გ. „საერთაშორისო ორგანიზაციები“ გამომცემლობა „უნივერსალი“ თბ. 2014. გვ. 44-60
https://loria.bsu.edu.ge/e-books/book_226.pdf ბ.5, 16.06.2024

⁸ ნაიბოვი პ. საერთაშორისო ორგანიზაციები. „საერთაშორისო კონფლიქტებზე გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის როლი“ თბ. 2016. <https://is.gd/iT55Gr>

⁹ ქენევის უსაფრთხოების სექტორის მართვის ცენტრი „კეთილსინდისიერება უსაფრთხოების სექტორში“ საერთაშორისო ორგანიზაციები <https://securitysectorintegrity.com/ka/> ბ.5, 17.06.2024.

ციის პროცესებს, ჰუმანიტარულ დახმარებას, კანონის უზენაესობის, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების პატივისცემასა და დაცვას. ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი მოქმედებები კომპლექსური ხასიათისაა და მათგან რომელიმე ერთერთის შეუსრულებლობა, გრძელვადიან პერსპექტივაში გამოიწვევს მშვიდობის შენარჩუნებისა და უსაფრთხოების უზრუნველყოფის საქმეში გაწეულ სამუშაოებში გარკვეულ ხარვეზებს, რაც საბოლოოდ გამოიღებს არასრულყოფილ შედეგს.

2. ორგანიზაციის სუსტი და ძლიერი მხარეები.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სტრუქტურულიდან, საქმიანობის მიმართულებებიდან და მოქმედების არეალიდან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ ორგანიზაცია წარმოადგენს მსოფლიო მშვიდობისა და უსაფრთხოების გარანტს, თუმცა ორგანიზაციას, როგორც სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებს გააჩნია გარკვეული სუსტი და ძლიერი მხარეები,¹⁰ რომლებიც დროთა განმავლობაში აშკარა და უდაო გახდა. გაეროს მიერ კონფლიქტურ მხარეებს შორის მშვიდობის შენარჩუნება შესაძლოა ითქვას, რომ გარკვეულ წილად წარმატებული საქმიანობაა, მაგრამ პრობლემის სრულად აღმოფხვრა და გრძელვადიანი მშვიდობის უზრუნველყოფა პრობლემად რჩება. ამის ნათელი მაგალითებია:

კოსოვოს რეგიონში ჯერ კიდევ არასტაბილური ვითარება, რომლის მოგვარებაშიც გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია ჩაერთო 1999 წლიდან, მაგრამ დაძაბულობა და მცირე ლოკალური კონფლიქტები კვლავ აქტუალურია;¹¹

კვიპროსის კონფლიქტი,¹² რომელიც 1963 წლიდან გაყინულია და ამ პრობლემის მოგვარებაში გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია ჩართულია 1964 წლიდან, თუმცა ყველა ქმედითი ნაბიჯები კვიპროსის ტერიტორიის 35%, რომელიც ოკუპირებულია თურქეთის მიერ, მისი სამართალმემკვიდრის კვიპროსის შემადგენლობაში ჯერაც არ დაბრუნებულა და პირიქით გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ პრობლემის მოგვარების და მხარეთა დაშორების მოტივით შეიქმნა ბუფერული ზონა „მწვანე ხაზი“ რის საფუძველზეც კვიპროსი გაიყო ჩრდილოეთ თურქულ და სამხრეთ ბერძნულ ნაწილებად. ამგვარმა უხეშმა გაყოფამ კი საერთოდ მოშალა თურქულ და ბერძნულ თემებს შორის ფიზიკური და სოციალური ურთიერთობები, რამაც ფაქტიურად არსებული კონფლიქტის მოგვარება ხანგრძლივი დროის განმავლობაში შეუძლებელი გახადა;

¹⁰ კონფლიქტების და მოლაპარაკებების საერთაშორისო კვლევითი ცენტრი (ICCN) მდგრადი მშვიდობის ძიებაში: სამხრეთ კავკასიაში მშვიდობის მშენებლობის თემატური კვლევა“ გვ. 1-18 <https://is.gd/gTmDAt> ბ.ნ, 17.06.2024.

¹¹ კეკელიანი გ. „ჰუმანიტარული ინტერვენცია“ ივნისი 2019. https://www.researchgate.net/publication/339952774_humanitaruli_interventsia_kosovoshi_UNMIK 17.06.2024.

¹² Mirbagheri F. „The United Nations and The Cyprus problem“ გვ. 149-157 <file:///C:/Users/pc/Downloads/aodonoghue,+Journal+manager,+TCR+2010+22.2+pp.+149-158.pdf> ბ.ნ, 17.06.2024.

აფხაზეთის და სამაჩაბლოს კონფლიქტი¹³, რომელშიც გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია ჩართულია 1993 წლიდან, შეიძლება ითქვას გაყინული კონფლიქტებია რადგან მხარეებს შორის ურთიერთობების დარეგულირება ჩიხშია შესული. აღნიშნულ შემთხვევაში გაერთიანებული ერების ორგანიზაციაში შემავალი ორი დაპირისპირებული ქვეყნიდან კონფლიქტის მოგვარებაში დაინტერესებულია მხოლოდ ერთი მხარე, რაც აკიანურებს პრობლემის მოგვარებას.

ეს არის მცირედი მაგალითები მსოფლიოში გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ მოუგვარებელი კონფლიქტებისა, რომელთა მოგვარების სამომავლო პერსპექტივა გაურკვეველი რჩება. გარდა ამისა ორგანიზაციის სუსტ მხარედ შეიძლება ჩაითვალოს მისი ინსტიტუციური მოწყობის კონკრეტული გარემოებები, როგორცაა 5 მუდმივი წევრი სახელმწიფოს ვეტოს უფლება, რომლებსაც წარმოადგენენ რუსეთის ფედერაცია, საფრანგეთი, დიდი ბრიტანეთი, ჩინეთი და ამერიკის შეერთებული შტატები. აქვე აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ ჩამოთვლილ ქვეყნებიდან ყველას გააჩნია თავისი ინტერესები მსოფლიოს მასშტაბით და ყველა ეს ქვეყანა იყო და არის იმპერიალისტური შეხედულებების მატარებელი. გამომდინარე აქედან ცხადია როგორ ასუსტებს გადაწყვეტილებების მიღების მექანიზმებს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციაში ძალაუფლების ამგვარი გადანაწილება. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კიდევ ერთი ნაკლი, მდგომარეობს მომავალში შესაძლო შეიარაღებული კონფლიქტების თავიდან აცილების და ამისათვის ქმედითი ნაბიჯების გარკვეულ სიტუაციებში დროულად გადადგმის უუნარობა, მაგალითად რაც მოხდა ვიეტნამის შემთხვევაში, 1956 წელს უნგრეთში და 1968 წელს ჩეხოსლოვაკიაში, რომელთა პრევენციისათვის ორგანიზაციის მიერ ვერ იქნა გადადგმული შესაბამისი ქმედითი ნაბიჯები.

რატომ უნდა არ შეიძლება არ ავლნიშნოთ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის დიდი წვლილი მსოფლიო მშვიდობის გაუმჯობესებაშიც, რაზეც მეტყველებს მსოფლიოს ათეულობით ქვეყანაში სამშვიდობო მისიების განხორციელება, რომელთა დიდი ძალისხმევით მოხდა შეიარაღებული კონფლიქტების პროცესის შეჩერება და მათი უფრო ჰუმანურ ფაზაში, რაც გულისხმობს მოლაპარაკებების და გარკვეულ მიმართულებებზე დათმობითი ხასიათის ურთიერთობებზე გადაყვანას, ასევე სახელმწიფო ინსტიტუტების კონფლიქტის შემდგომ განვითარებას, მეზობლების განიარაღებას, რეინტეგრაციას და დემობილიზაციას და სხვა სოციალური პროექტების განხორციელებას¹⁴.

¹³ ხარებავა გ., ჯოხაძე გ., დავლიანიძე ხ. „გაეროს ჩართულობა კვიპროსისა პრობლემისა და აფხაზეთის კონფლიქტის მოგვარების საკითხში“. შედარებითი ანალიზი. თბ. 2020. გვ. 15-18, 29-36, 37-45. <https://ugsp.ug.edu.ge/images/publication.pdf> ბ.5, 19.06.2024.

¹⁴ დე სენარკლენ პ. არიფენ ი. საერთაშორისო პოლიტიკა „თანამედროვე თეორიები და ამოცანები“ V გამოცემა. ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი თბ. 2014. გვ. 144-186 <https://is.gd/LWNz5Q> ბ.5, 19.06.2024.

3. ორგანიზაციის წინაშე არსებული გამოწვევები

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წინაშე უამრავი გამოწვევაა, რომლებიც დაკავშირებულია ორგანიზაციის მიერ მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების მიღების მექანიზმების შემუშავების სტრატეგიასთან, აგრესორი სახელმწიფოების მიმართ უფრო ხისტი და შედეგზე გათვლილი მოქმედებების შემუშავებასთან, გაყინული და ჩიხში შესული კონფლიქტების დარეგულირების ახალი გზების მოძიებასთან, განსახორციელებელი სოციალური და ეკონომიკური პროგრამების ეფექტურობასთან.

თანამედროვე მსოფლიოში მიმდინარე მოვლენების ფონზე გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წინაშე არსებული გამოწვევები¹⁵, ასევე მოიცავს მიმდინარე შეიარაღებული კონფლიქტებს, კლიმატურ კატაკლიზმებს, მზარდ სიღარიბეს და უთანასწორობას, ასევე სახელმწიფოებს შორის მტრულ ურთიერთობებს, რაც ბოლო დროს რუსეთის უკრაინაზე თავდასხმამ კიდევ უფრო გააღრმავა. აღნიშნულ გამოწვევებზე რეაგირებისათვის და ადეკვატური ზომების მიღებისათვის საჭიროა შესაბამისი რესურსების და ფინანსური მხარდაჭერის მოძიება, რაც ემატება ორგანიზაციის წინაშე მდგარ გამოწვევების რიცხვს და წარმოადგენს ორგანიზაციის წარმატების ერთერთ მნიშვნელოვან ფაქტორს.

სირიის სამოქალაქო ომმა და რუსეთ - უკრაინის მიმდინარე შეიარაღებულმა კონფლიქტმა ნეგატიური ზეგავლენა მოახდინა ძირითადად აღმოსავლეთ და ცენტრალური ევროპის სახელმწიფოებზე,¹⁶ რადგან მოცემულმა ომებმა წარმოშვა ეკონომიკური კრიზისის გაღრმავებასთან,¹⁷ მასიურ მიგრაციასთან, სასურსათო კრიზისთან დაკავშირებული საფრთხეები, რომლებმაც დააზარალეს არა მხოლოდ კონფლიქტში ჩაბმული მხარეები, არამედ მის სამეზობლო ველში და ამ ქვეყნებთან პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სავაჭრო და სოციალურ შემხებლობაში მყოფი სხვა სახელმწიფოებიც.

მნიშვნელოვანი გამოწვევებად, ასევე რჩება ტერორისტული ორგანიზაციების სიმრავლე და მათი დანაშაულებრივი საქმიანობის ფართო სპექტრი,¹⁸ რაც დიდ პრობლემას წარმოადგენს თანამედროვე მსოფლიოში. მნიშვნელოვანი სირთულეებია, აგრეთვე ბირთვული, ქიმიური და ბიოლოგიური იარაღის გაუვრცელებლობის საკითხებთან, რაც გარკვეულწილად უკონტროლო ხასიათს ატარებს და მისი მუდმივი მონიტორინგის განხორციელება უამრავ პრობლემატურ საკითხებთანაა დაკავშირებული.

¹⁵ International Crisis Group. „Ten Challenges for The UN in 2023-2024“. New York/Brussels 14.09.2023. <https://www.crisisgroup.org/global/sb11-ten-challenges-un-2023-2024> ბ.5, 18.06.2024.

¹⁶ ბატიაშვილი ზ. „სირიის სამოქალაქო ომი რეგიონული უსაფრთხოების კონტესტში“ 27.06.2017. <https://gfsis.org/ge/blog/view/723> ბ.5, 18.06.2024.

¹⁷ დელეგაციის პრესისა და ინფორმაციის გუნდი GEORGIA. „უკრაინაში რუსეთის ომის შესახებ თორმეტი გაქარწყლებული მითი“ 27.02.2023. <https://is.gd/a3GLLf> ბ.5, 18.06.2024.

¹⁸ თოხაძე მ. „2020 წლის მსოფლიო ტერორიზმის ტენდენციების მიმოხილვა“ თბ. დეკემბერი 2020. <https://is.gd/XbQ37n> ბ.5, 18.06.2020.

ორგანიზაციის ერთერთ მნიშვნელოვან გამოწვევად, რომელიც მის არაეფექტურობას უსვავს ხაზს, შეიძლება ასევე ჩავთვალოთ რესურსების, პირადი შემადგენლობის და ფინანსების არასაკმარისი რაოდენობა, მოქმედებების და გავლენების გაზრდილი არეალი, ასევე მასპინძელი ქვეყნების პოლიტიკურ წრებთან და საზოგადოებასთან შეუთანხმებლობა გარკვეულ საკითხებზე, რის შედეგადაც ორგანიზაციის საქმიანობის რიგი მიმართულებები მნიშვნელოვანი ხარვეზებით მიმდინარეობს.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის როლი საერთაშორისო ურთიერთობებში

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის თავსებადობა და ურთიერთობები სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან

გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, ჩრდილო-ატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაცია, ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაცია და ევროპის კავშირი, ეს ის ორგანიზაციებია, რომელთა მთავარ მიზანს წარმოადგენს მსოფლიო მშვიდობა და უსაფრთხოება, სახელმწიფოების ეკონომიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება, ახალი სავაჭრო და საინვესტიციო გარემოს შექმნა და განვითარება, ადამიანის უფლებათა დაცვა, როგორც წევრ სახელმწიფოებში, ასევე გაწევრიანების მომლოდინე ქვეყნებშიც¹⁹.

მათ წესდებებში, ფუნქციებში, საქმიანობის სფეროებში და მიმართულებებში არსებობს გარკვეული სახის განსხვავებები და გადაკვეთებიც, მაგრამ მიუხედავად ამისა ურთიერთობები მჭიდროა და თავსებადი. აღნიშნული კი გამოიხატება შემდეგში, მაგალითად:

ჩრდილო-ატლანტიკური ერების ორგანიზაციის²⁰ მთავარი ამოცანაა 31 წევრი სახელმწიფოს თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უზრუნველყოფა პოლიტიკური და სამხედრო კუთხით. გადაწყვეტილებები ორგანიზაციაში მიიღება ყველა წევრი ქვეყნის შეთანხმების საფუძველზე.

ევროპის კავშირის ძირითადი მიზნებია 27 წევრი სახელმწიფოს შიდა ბაზარზე ადამიანების,²¹ სერვისების, საქონლისა და კაპიტალის გადაადგილების უზრუნველყოფა. ვაჭრობაში, სოფლის მეურნეობაში და რეგიონალური განვითარების მიმართულებებზე ერთიანი პოლიტიკის წარმართვა, ასევე სამშვიდობო სადამკვირებლო მისიებში მონაწილეობა კონფლიქტის ზონებში, რომელიც მოიცავს დაპირისპირებულ

¹⁹ კველიშვილი ე., ალექსანდრია ნ., მუშკუდიანი ნ. „საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი თანამშრომლობა საქართველოსთან“, თბ. 2005. <https://is.gd/pCRQsV> ბ.ნ, 20.06.2024.

²⁰ ფერაძე ნ., ჯავახიშვილი თ. „საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი თანამშრომლობა საქართველოსთან“ საქართველოს ეკონომისტთა ასოციაცია თბ. 2005. გვ. 79-84

²¹ ნანიტაშვილი მ., ზედელაშვილი ო. „საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი თანამშრომლობა საქართველოსთან“ საქართველოს ეკონომისტთა ასოციაცია თბ. 2005. გვ. 40-78 <http://www.economists.ge/storage/uploads/publication/141230120627518f.pdf> ბ.ნ, 20.06.2024

მხარეებს შორის ცეცხლის შეწყვეტის მუდმივ მონიტორინგს, შეიარაღების კონტროლს და ადამიანის უფლებების და თავისუფლებების დაცვას.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის²² ძირითადი მიზნებია საერთაშორისო მშვიდობის დაცვა სამშვიდობო მისიების განხორციელებით, სახელმწიფოთა შორის მეგობრული ურთიერთობების ხელშეწყობა, ეკონომიკური და სოციალური თანამშრომლობის უზრუნველყოფა საერთაშორისო დონეზე და ადამიანის ძირითადი უფლებების დაცვა მათი სქესის, რასის, ენისა და რელიგიის მიუხედავად.

ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაცია²³ - ორიენტირებულია ხანგრძლივი მშვიდობის უზრუნველყოფაზე, მშვიდობისა და უსაფრთხო გარემოს შექმნაზე წევრ სახელმწიფოებში და მთლიანად მსოლიოში, ადამიანის უფლებათა დაცვა და სოციალურ-ეკონომიკური პროგრესის უზრუნველყოფა, ასევე მონაწილეობს კონფლიქტის ზონებში სამშვიდობო სადამკვირვებლო მისიებში.

ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი საერთაშორისო ორგანიზაციების მიზნებში და ამოცანებში მკაფიოდაა განსაზღვრული მათი ძირითადი საქმიანობის მიმართულებები, რაც აშკარად გვაძლევს ვარაუდის საფუძველს, რომ აღნიშნული ორგანიზაციები ერთ საქმეს ემსახურება, რომელიც პირდაპირ კავშირშია მშვიდობის შენარჩუნებასთან, ეკონომიკურ და სოციალურ აღმავლობასთან, ვაჭრობის განვითარებასთან, ერთიანი პოლიტიკის ჩამოყალიბებასთან, ყოველივე ეს კი მიუთითებს მათ საქმიანობის თავსებადობაზე და მჭიდრო ურთიერთობებზე.

ორგანიზაციის პოლიტიკური, ეკონომიკური, ჰუმანიტარული და კულტურული საქმიანობის თავისებურებები

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის პოლიტიკური თავისებურებები გულისხმობს სახელისუფლებო დონეზე რეკომენდაციების გაცემას შესაძლო ინსტიტუციური ცვლილებების შესახებ, ამა თუ იმ კანონების დემოკრატიულ და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თავსებადობაში მოყვანის მიზნით. ორგანიზაციის პოლიტიკაში ასევე გაერთიანებულია ეკონომიკური, ჰუმანიტარული და კულტურული პროგრამების განხორციელება ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის ასამაღლებლად. მნიშვნელოვანი ადგილი გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის პოლიტიკურ მისწრაფებებში, ასევე უჭირავს უფლებადამცველთა მდგომარეობის საკითხებს, რომლებიც ლობირებენ ქვეყანაში ადამიანის უფლებათა დაცვის მნიშვნელოვან მიმართულებებს, როგორცაა, მაგალითად მედია საშუალებების საქმიანობის თავისუფლება, ლგბტ თემის უფლებები, გენდერული თანასწორობის დამკვიდრება, ბავშვთა უფლებების დაცვის

²² კველიშვილი ე. ალექსანდრია ნ. მუშკუდიანი ნ. „საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი თანამშრომლობა საქართველოსთან“ საქართველოს ეკონომისტთა ასოციაცია თბ. 2005. გვ. 3-39 <http://www.economists.ge/storage/uploads/publication/141230120627518f.pdf> ბ.5, 20.06.2024

²³ კვირიჩილაძე ნ., დეისაძე ს. „საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი თანამშრომლობა საქართველოსთან“ საქართველოს ეკონომისტთა ასოციაცია თბ. 2005. გვ. 72-78 <http://www.economists.ge/storage/uploads/publication/141230120627518f.pdf> ბ.5, 20.06.2024

საკითხები, კანონის უზენაესობის განმტკიცება (მაღლვანი სტრუქტურების გაძლიერება, სასამართლო სისტემის გაუმჯობესება და სამართლიანობაზე დაფუძნებული გარემოს ჩამოყალიბება) და სხვა²⁴.

ორგანიზაცია ხელს უწყობს ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებას, რადგან ეს არის მშვიდობის შენარჩუნების ერთერთი წინაპირობა. ეკონომიკური განვითარების ხელშეწყობაში იგულისხმება იმ სფეროების განვითარების პროგრამები და პროექტები, როგორცაა ადგილობრივი მეწარმეობა, ინოვაციები, შრომის ბაზრის მოთხოვნებზე მორგებული პროფესიული განათლების მიღების და დასაქმების სისტემის ორგანიზება.

ჰუმანიტარული საქმიანობა მოიცავს საგანგებო სიტუაციების სასურსათო მხარდაჭერას, ფულად დახმარებებს, სასიცოცხლოდ აუცილებელი სურსათის, ჯანდაცვის საშუალებების და პირველადი მოხმარების ნივთების საჭიროებისამებრ მიწოდებას, რომელსაც ორგანიზაცია ახორციელებს სხვადასხვა სახელმწიფოებში. აღნიშნულ ჰუმანიტარულ პროგრამებს უშუალოდ ხელმძღვანელობს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციაში შემავალი მსოფლიო სასურსათო პროგრამა, რომელიც ჰუმანიტარულ მისიებს ახორციელებს მსოფლიოს 120 ქვეყანაში.

კულტურის განხრით საქმიანობა წარმოადგენს ორგანიზაციის ერთერთ მნიშვნელოვან მიმართულებას, რომელსაც სათავეში უდგას გაერთიანებული ერების განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის ორგანიზაცია (იუნესკო). მისი მიზანია განათლებისა და კულტურის გავრცელების ხელშეწყობა, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლების პატივისცემა და მეცნიერების განვითარება, ასევე მსოფლიო კულტურული და ბუნებრივი მემკვიდრეობის დაცვის უზრუნველყოფა.

ამ ქვეთავში განხილული მიმართულებების თავისებურებები მნიშვნელოვან როლს თამაშობს აღმავლობის გზაზე მყოფი სახელმწიფოების კომპლექსურ განვითარებაში. ამგვარი კომპლექსური განვითარების პროგრამები ხელს უწყობს მშვიდობის შენარჩუნებას და მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის ხარისხის ამაღლებას, სამუშაო ადგილების შექმნას, განათლების სისტემის დახვეწას, სავაჭრო ურთიერთობების განვითარებას და გრძელვადიან სოციალურ სტაბილურობას.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციასთან თანამშრომლობის აუცილებლობის წინაპირობები.

სახელმწიფოებმა, რომლებმაც გაიარეს სამოქალაქო და სამამულო ომების ქარტიხილები, აღმოჩნდნენ ეკონომიკური და სოციალური კოლაფსის წინაშე, ფაქტიურად საწყისი ეტაპიდან იწყებენ ქვეყნის აღმშენებლობისა და სახელმწიფო ინსტიტუტების ჩამოყალიბების პროცესის გავლას, ამიტომ ამ პროცესების წარმატებით, ხარისხიანად და შედეგზე ორიენტირებული მიზნების განხორციელებისთვის მათ ესაჭიროებათ კვალიფიციური და მრავალხმრივი დახმარებების პაკეტი - პოლიტიკური, სოციალურ-

²⁴ Bauman O. „How effective is the UN’s development support“ 11.05.2023. <https://devpolicy.org/how-effective-is-un-development-support-20230511/> ბ.5, 21.06.2024.

ეკონომიკური, სავაჭრო, ჰუმანიტარული და სამხედრო მიმართულებების განვითარების მიზნით. ასეთი სახის მხარდაჭერა უპირველესყოვლისა მიმართულია ქვეყნის დამოუკიდებლობისა და სუვერენიტეტის განმტკიცების, ხანგრძლივი მშვიდობისა და სტაბილურობის შენარჩუნების, სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების და სავაჭრო ურთიერთობების განვითარებისაკენ.

თანამედროვე მსოფლიოში სახელმწიფოების მშვიდობიან გარემოში სტაბილური განვითარების გარანტირება სახელმწიფოთა შორის არსებული მრავალმხრივი და მრავალპროფილიანი მჭიდრო კავშირები, ასევე მსოფლიოს საერთაშორისო ორგანიზაციები, რომელთაგანაც ერთერთი მნიშვნელოვანი ორგანიზაციაა გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ შექმნიდან დღემდე უამრავი ასეთი პროექტები განახორციელა და შესაძლებლობა მისცა უკიდურესი სიღარიბის ზღვარზე მდგარ ბევრ ქვეყანას არსებული პრობლემების ნაწილობრივ ან სრულ დაძლევაში. მსოფლიო საზოგადოებაში გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიმართ განსხვავებული შეხედულებებია მისი საქმიანობის ეფექტურობის თვალსაზრისით, რომელიც უკავშირდება მის მიერ განხორციელებულ სამშვიდობო მისიებს, სოციალურ-ეკონომიკური მხარდაჭერის პროგრამებს და თვით ორგანიზაციის საკანონმდებლო ბაზას. შეხედულებები და მოსაზრებები მოიცავს, როგორც კრიტიკას ასევე დადებით შეფასებებსაც, რაც სრულიად მისაღებია და სამართლიანი, თუმცა მედალს ორი მხარე აქვს, რაც აუცილებლად გასათვალისწინებელია ისეთი ორგანიზაციის საქმიანობაში, რომლის საქმიანობა ცდება ერთ კონკრეტულ სახელმწიფოში ან ერთ კონტინენტზე განვითარებულ ნეგატიურ მოვლენებში ჩართულობას. ორგანიზაციამ უნდა გაითვალისწინოს, ასევე სხვადასხვა ადათების, კულტურისა და წესჩვეულებების მქონე ერებთან ურთიერთობების თავისებურებებიდან გამომდინარე წარმოშობილი კომუნიკაციის პრობლემები და ერთიანი საღი აზრის ჩამოყალიბებასთან დაკავშირებული სირთულეები. საზოგადოების კრიტიკა ძირითადად მიმართულია მსოფლიოში არსებული ლოკალური კონფლიქტების მოუგვარებლობის და მათი ხანგრძლივი დროით გაყინვის, ასევე დროში გაწელილი გადაწყვეტილებების არაეფექტურობის და რიგ შემთხვევებში წამოჭრილი პრობლემების იგნორირების საკითხებთან დაკავშირებით.

შეფასებებში ასევე გასათვალისწინებელია ორგანიზაციის საქმიანობის უზარმაზარი სივრცე და მისი დაფარვისთვის საჭირო რესურსები, ფინანსები და გავლენები, მსოფლიო პოლიტიკის არენაზე. გამომდინარე აქედან მნიშვნელოვანია მისი საქმიანობის დეტალური შესწავლა და ანალიზი რეალური სურათის მისაღებად, რაც არც ისე მარტივია ორგანიზაციის მრავალპროფილური საქმიანობიდან გამომდინარე.

მიუხედავად ზემოთ აღწერილი ნეგატიური მოსაზრებებისა, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ მსოფლიო მშვიდობის შენარჩუნებისათვის საკმაოდ გრძელი და

სირთულეებით აღსავსე გზა განვლო, რამაც უამრავი და შეუფასებელი გამოცდილება დაუგროვა მას, რომელსაც გარკვეულ მიმართულებებზე საკმაოდ წარმატებულადაც იყენებს. არ შეიძლება დადებითად არ შევაფასოთ მისი ღვაწლი მსოფლიოში წარმოშე-ბული შეიარაღებული კონფლიქტების მშვიდობიან და სტაბილურ ფაზაში გადაყვანის დამსახურება, ასევე მის მიერ ინიცირებული სოციალურ-ეკონომიკური და ჰუმანიტარული მისიები მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში. თემაში აღწერილი ყველა თავი თუ ქვეთავი პირდაპირ მიუთითებს ორგანიზაციის საქმიანობის მნიშვნელობასა და მის აუცილებელ ჩართულობას მსოფლიოში განვითარებულ ნეგატიურ მოვლენებში, მათი შეკავების ან განეიტრალების მიზნით.

დასკვნა

გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია და მისი საქმიანობის სფეროები, რომლებიც მოიცავს საქმიანობის მრავალ სახეობას და თავის თავში აერთიანებს მრავალ საერთაშორისო ორგანიზაციას, როგორებიცაა მსოფლიო სასურსათო საბჭო, გაეროს განვითარების პროგრამა, გაეროს ბავშვთა ფონდი, საერთაშორისო სავალუტო ფონდი, მსოფლიო ბანკი, იუნესკო, მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაცია, ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტო და სხვები, მნიშვნელოვანი განაცხადია მსოფლიოს მშვიდობისა და უსაფრთხოების განმტკიცების საქმეში. მიუხედავად მსოფლიოში წამოჭრილი მრავალი პრობლემისა, რომლებსაც ის შესაძლოა სრულყოფილად ვერ უმკლავდებოდეს, ორგანიზაცია მაინც არ წყვეტს საქმიანობას და საკუთარი ძალისხმევას მიმართავს აღნიშნული პრობლემების მოგვარებისათვის. პირველი და მეორე მსოფლიო ომების დამანგრეველმა შედეგებმა მიიყვანა საერთაშორისო საზოგადოება კოლექტიური უსაფრთხოების შექმნის იდეამდე მისთვის მომავალში ხორცის შესხმის და დახვეწის მიზნით, ამგვარი კატასტროფების თავიდან ასაცილებლად. ზუსტად ამან განაპირობა მსოფლიო დონის უსაფრთხოების რეფორმების გატარებისათვის უამრავი პროექტებისა და პროგრამების შემუშავება და მათი რეალიზება.

თემაში განხილული საკითხები ნათლად წარმოაჩენს ორგანიზაციის საქმიანობის კონკრეტულ მიმართულებებს და მიღწეულ შედეგებს, რაზეც მიუთითებს მისი არსებობის პერიოდში შესრულებული და მიმდინარე სამშვიდობო მისიების რაოდენობა, ასევე მისივე ინიცირებით განხორციელებული და მიმდინარე სოციალურ-ეკონომიკური პროექტები, ცხოვრების დონის ამაღლების და ადამიანის უფლებების დაცვის კუთხით. აღნიშნული პროექტები ემსახურება არა, რომელიმე კონკრეტული ქვეყნის საჭიროებებს, არამედ კაცობრიობის წინაშე არსებული და მომავალში წარმოშეგებული პრობლემების გადაწყვეტას და პრევენციას.

ორგანიზაციას ასევე მჭიდრო ურთიერთობები გააჩნია სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, რომლებთან ერთადაც ის ინაწილებს იმ პასუხისმგებლობებს და ვალდებულებებს, რომლებმაც მომავალში ხელი უნდა შეუწყოს მეტად უსაფრთხო და სტაბი-

ლური გარემოს შექმნას მსოფლიო მასშტაბით, დააბალანსოს და განავითაროს სახელმწიფოთა შორის მეგობრული ურთიერთობები და გზა გაუხსნას ჯანსაღ ეკონომიკურ, სოციალურ, სამხედრო და პოლიტიკურ დონეებზე თანამშრომლობას.

პოლიტიკურად, ეკონომიკურად და სოციალურად ურთიერთდამოკიდებულ სამყაროში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება და ერთერთ მთავარ და აუცილებელ კომპონენტს წარმოადგენს სახელმწიფოთა შორის მეგობრული ურთიერთობები, რაც ხელ უწყობს ქვეყნების სუვერენიტეტის, დამოუკიდებლობის, ტერიტორიული მთლიანობის, სტაბილურობის, უსაფრთხოებისა და განვითარების უზრუნველყოფას. სწორედ ყოველივე ეს არის საერთაშორისო ორგანიზაციების და მათ შორის გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის უპირველესი მიზანი, შექმნას სტაბილური გარემო ერების მშვიდობიანი თანაცხოვრებისთვის და განვითარებისთვის.

ბიბლიოგრაფია

ასანიშვილი ფ. „გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია,“ ჩემი სამყარო ჟურნალი ახალგაზრდებისთვის. მე-5 გამოცემა 2014 გვ. 50-57

file:///C:/Users/pc/Desktop/5.%20undp.pdf ბ.ნ, 15.06.2024.

კველიშვილი ე. ალექსანდრია ნ. მუშკუდიანი ნ. „საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი თანამშრომლობა საქართველოსთან“ საქართველოს ეკონომისტთა ასოციაცია თბ. 2005. გვ. 5-10

<http://www.economists.ge/storage/uploads/publication/141230120627518f.pdf> ბ.ნ, 15.06.2024

კველიშვილი ე. ალექსანდრია ნ. მუშკუდიანი ნ. „საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი თანამშრომლობა საქართველოსთან“ საქართველოს ეკონომისტთა ასოციაცია თბ. 2005. გვ. 12-16

<http://www.economists.ge/storage/uploads/publication/141230120627518f.pdf> ბ.ნ, 15.06.2024

ირემაძე გ. „საერთაშორისო ორგანიზაციები“ გამომცემლობა „უნივერსალი“ თბ. 2014. გვ. 65-68
https://loria.bsu.edu.ge/e-books/book_226.pdf ბ.ნ, 16.06.2024

ირემაძე გ. „საერთაშორისო ორგანიზაციები“ გამომცემლობა „უნივერსალი“ თბ. 2014. გვ. 44-60
https://loria.bsu.edu.ge/e-books/book_226.pdf ბ.ნ, 16.06.2024

ნაიბოვი პ. საერთაშორისო ორგანიზაციები. „საერთაშორისო კონფლიქტებზე გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის როლი“ თბ. 2016. <https://is.gd/iT55Gr>

ჟენევის უსაფრთხოების სექტორის მართვის ცენტრი „კეთილსინდისიერება უსაფრთხოების სექტორში“ საერთაშორისო ორგანიზაციები <https://securitysectorintegrity.com/ka/> ბ.ნ, 17.06.2024.

კონფლიქტების და მოლაპარაკებების საერთაშორისო კვლევითი ცენტრი (ICCN) მდგრადი მშვიდობის ძიებაში: სამხრეთ კავკასიაში მშვიდობის მშენებლობის თემატური კვლევა“ გვ. 1-18 <https://is.gd/gTmDAt> ბ.ნ, 17.06.2024.

კეკელიანი გ. „ჰუმანიტარული ინტერვენცია“ ივნისი 2019.

- https://www.researchgate.net/publication/339952774_humanitaruli_interventsia_kosovoshi_UNMIK
17.06.2024.
- Mirbagheri F. „The United Nations and The Cyprus problem“ გვ. 149-157
file:///C:/Users/pc/Downloads/aodonoghue,+Journal+manager,+TCR+2010+22.2+pp.+149-158.pdf ბ.ნ,
17.06.2024.
- ხარებავა გ., ჯოხაძე გ., დავლიანი ბ. „გაეროს ჩართულობა კვიპროსისა პრობლემისა და
აფხაზეთის კონფლიქტის მოგვარების საკითხში“. შედარებითი ანალიზი. თბ. 2020. გვ. 15-
18, 29-36, 37-45. <https://ugsp.ug.edu.ge/images/publication.pdf> ბ.ნ, 19.06.2024.
- დე სენარკლენ კ. არიფენ ი. საერთაშორისო პოლიტიკა „თანამედროვე თეორიები და
ამოცანები“ V გამოცემა. ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი თბ. 2014. გვ. 144-186
<https://is.gd/LWNz5Q> ბ.ნ, 19.06.2024.
- International Crisis Group. „Ten Challenges for The UN in 2023-2024“. New York/Brussels 14.09.2023.
<https://www.crisisgroup.org/global/sb11-ten-challenges-un-2023-2024> ბ.ნ, 18.06.2024.
- ბატიაშვილი ზ. „სირიის სამოქალაქო ომი რეგიონული უსაფრთხოების კონტექსტში“ 27. 06
.2017. <https://gfsis.org.ge/ge/blog/view/723> ბ.ნ, 18.06.2024.
- დელეგაციის პრესისა და ინფორმაციის გუნდი GEORGIA. „უკრაინაში რუსეთის ომის შესახებ
თორმეტი გაქარწყლებული მითი“ 27.02.2023 .<https://is.gd/a3GLLf> ბ.ნ, 18.06.2024.
- თოხაძე მ. „2020 წლის მსოფლიო ტერორიზმის ტენდენციების მიმოხილვა“ თბ. დეკემბერი
2020. <https://is.gd/XbQ37n> ბ.ნ, 18.06.2020.
- კველიშვილი ე., ალექსანდრია ნ., მუშკუდიანი ნ. „საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი
მიმოხილვა და მათი თანამშრომლობა საქართველოსთან,“ თბ. 2005. <https://is.gd/pCRQsV>
ბ.ნ, 20.06.2024.
- ფერაძე ნ., ჯავახიშვილი თ. „საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი
თანამშრომლობა საქართველოსთან“ საქართველოს ეკონომისტთა ასოციაცია თბ. 2005.
გვ. 79-84
- ნანიტაშვილი მ., ზედელაშვილი ო. „საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი მიმოხილვა და
მათი თანამშრომლობა საქართველოსთან“ საქართველოს ეკონომისტთა ასოციაცია თბ.
2005. გვ. 40-78 <http://www.economists.ge/storage/uploads/publication/141230120627518f.pdf>
ბ.ნ, 20.06.2024
- კველიშვილი ე. ალექსანდრია ნ. მუშკუდიანი ნ. „საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი
მიმოხილვა და მათი თანამშრომლობა საქართველოსთან“ საქართველოს ეკონომისტთა
ასოციაცია თბ. 2005. გვ. 3-39
<http://www.economists.ge/storage/uploads/publication/141230120627518f.pdf> ბ.ნ, 20.06.2024
- კვირჩილაძე ნ., დეისაძე ს. „საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი
თანამშრომლობა საქართველოსთან“ საქართველოს ეკონომისტთა ასოციაცია თბ. 2005.
გვ. 72-78 <http://www.economists.ge/storage/uploads/publication/141230120627518f.pdf> ბ.ნ,
20.06.2024
- Bauman O. „How effective is the UN’s development support“ 11.05.2023. <https://devpolicy.org/how-effective-is-un-development-support-20230511/> ბ.ნ, 21.06.2024.